

Sammanställning av redovisningar från Riksorganisationen Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas Riksförbund 2016-2018

Återrapportering 2.4, Regleringsbrev för budgetåret 2019

2019-11-18

Dnr Ä 2019-43:01

Uppdrag 2.4 för budgetåret 2019 - Redovisningar från Riksorganisationen Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas Riksförbund

Beslutet att godkänna denna slutrapport har fattats av generaldirektör Gunilla Nordlöf.

Handläggningen har gjorts av Lars Wikström, Åsa Bjelkeby, Martin Olauzon, Imber Råbock, Klas Fritzon, Camilla Jägerhem och Camilla Karlsson. Den sistnämnda var föredragande för ärendet.

Östersund 2019-11-18

Gunilla Nordlöf

Camilla Karlsson

Sammanfattning

Regeringen har fattat beslut om verksamhetsbidrag till organisationerna Hela Sverige ska leva (N2015/08040/HL) och Skärgårdarnas Riksförbund (N2016/00385/HL). För perioden 2016-2018 så har Hela Sverige ska leva beviljats 45 miljoner kronor och Skärgårdarnas riksförbund 5,4 miljoner kronor. Rapporten är en sammanställning av de redovisningar kring vilken verksamhet som bedrivits för verksamhetsbidragen under perioden 2016-2018, samt en bedömning av de insatser och resultat som verksamhetsbidragen inneburit.

Tillväxtverket bedömer att den redovisning som organisationerna gör i sina respektive verksamhetsberättelser, samt det som framkommit i våra dialoger med organisationerna följer regeringsbesluten. Vi bedömer att Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas Riksförbund därmed har bidragit till lokal utveckling. Organisationernas arbete med verksamhetsutveckling och stödet till länsavdelningarna/arbetsgrupper är väl underbyggt och motiverat enligt vad som framkommer i dialogerna.

I en nationell strategi för attraktionskraft och hållbar tillväxt 2015-2020 lyfts civila samhällets roll fram som ett viktigt bidrag till genomförandet av strategin. Denna sammanställning av rapporteringarna från de båda organisationerna har därför fokuserat på deras bidrag till strategins respektive prioriteringar som också är styrande för de medel som utbetalats.

Båda organisationernas främsta bidrag är inom strategins prioritering attraktiva miljöer och tillgänglighet.

Hela Sverige ska leva skriver i slutrapporten att *"hela syftet med vår verksamhet är att bidra till attraktiva miljöer i hela Sverige och öka tillgängligheten både fysiskt och digitalt"*. I slutrapporteringen utgår de från sina två uppdrag/inriktningar i verksamheten: "stärka lokalt" och "påverka nationellt". De lyfter bland annat fram följande resultat i sitt arbete "stärka lokalt".

"Vi har bidragit till kunskapsspridning och nätverkande på alla nivåer och mellan alla nivåer"

Vi har bedrivit projekt för att stärka samverkan och lokalt engagemang och delaktighet (Service i samverkan, Byanätsforum, Lokalekonomidagar mm)

Genom lokala projekt och samverkansmöten utvecklas och stärkts civilsamhället i hela Sverige."

För resultat inom "påverka nationellt" så beskrivs att ett flertal åtgärder har gjorts för att medverka till ett ökat landsbygdsperspektiv i politiken samt i media. Det har skett genom att lyfta fakta och exempel, en stor satsning var de fyra balansrapporter som de tagit fram under perioden. Organisationen deltar i kommittéer och

expertgrupper som diskuterat frågan. De ingår även i flera arbetsgrupper inom Landsbygdsnätverket.

Genomslaget i media i debatten har varit viktig. Ett arrangemang som varit särskilt bidragande är Landsbygdsriksdagen. Det är Hela Sverige ska levas största arrangemang och genomförs vart annat år. 2016 på Gotland (ca 700 deltagare) och 2018 (750 deltagare) i Örnsköldsvik. Det som utmärker Landsbygdsriksdagen 2018 är att alla partiledare utom en var på plats för partiledardialog. Medialt fick genomförandet stort genomslag, bland annat var fanns 40 ackrediterade journalister på plats.

Skärgårdarnas riksförbund arbetar formellt kring två uppgifter, opinionsbildning och utvecklingsarbete. Med kunskap och olika initiativ arbetar de för att påverka myndigheter och beslutfattare så att hänsyn tas till skärgårdsbornas situation. De skriver i sin slutrapport om uppnådda resultat:

Ett av de "viktiga mål som vi uppnår är att både starka och mer befolkade skärgårdar, såväl som mer glest befolkade områden får del av erfarenheter kring villkor för arbete, boende och service. Glesare befolkade skärgårdar också ofta svårigheter att uppmärksamma myndigheter på de speciella problemen som är förknippade med till exempel offentlig och kommersiell service. Det finns flera goda exempel där kunskaper och erfarenheter kan spridas genom Skärgårdarnas riksförbund." De uppger att de når konkreta resultat i samarbetet med olika myndigheter och i sitt arbete med remissvar. Det gäller till exempel stödformer inom Landsbygdsprogrammet, beskattningsfrågor, tillståndsgivning mm. De ingår i Landsbygdsnätverket i arbetsgrupperna för service och naturturism.

Verksamhetsutveckling i organisationerna

Båda organisationerna har lokala och regionala grupper som medlemmar och har jobbat med verksamhetsutveckling gentemot dessa.

Hela Sveriges ska levas har dels tagit fram kriterier för vad länsorganisationerna ska uppfylla för att få ta del av den tredjedel av verksamhetsbidraget som går till dem. De har tagit fram en modell som kallas samhällets behovstrappa, strategidokument och prioriterade frågor för organisationen. Prioriterade frågorna är service, kultur, lokalt inflytande och infrastruktur och digitalisering. De har haft ambitionen att driva projekt för att utveckla dessa områden, där Service i samverkan och Byanätsform är de två största. Under 2018 startades ett internt projekt att stärka den regionala delen i verksamheten.

De lyfter fram resultat av sitt arbete för att utveckla och stärka civilsamhället i Sverige:

"Vi har medverkat till att skapa möjlighet för lokala föreningar att påverka strategier och planer och delta i samhällsutveckling

Vi har höjt kunskapsnivån och spridit goda exempel och kunskap mellan föreningar och olika samhällsnivåer.”

Skärgårdarnas riksförbund arbete för sina medlemsorganisationer är inriktat på att vara ett forum för erfarenhetsutbyte och inspiration för landet skärgårdsbor. De har haft tre kanaler för kommunikation under perioden med medlemmarna, en tryckt tidning, skargardarna.se och Skärgårdsbryggan.se.

De har ändrat arbetssätt i organisationen med olika arbetsgrupper som har en kontaktperson till styrelsen. Detta har skapat bredare arbetssätt i organisationen, med fler yngre som deltar. Det har visats sig lättare att engagera personer för olika grupper fokuserat på ett område. Cirka 40 personer är aktivt engagerade i de olika grupperna. De är uppdelade på olika teman, blåljusgruppen, boendegruppen, bredbandsgruppen, färjegruppen, fiskegruppen, miljö & energigruppen, skärgårdsbryggan, skärgårdsbönder och skärgårdsskolor. Grupperna har även tagit ett ökat ansvar för remissvaren som lämnas in från Skärgårdarnas riksförbund.

Under perioden har Skärgårdarnas riksförbund inte bedrivit några utvecklingsprojekt. Fiskgruppen blev under slutet av 2018 beviljat ett LEADER projekt om kustnära fiske i Sverige och våra grannländer.

Slutligen

Den nya landsbygdspolitiken har gett frågorna de driver en större tyngd. Båda organisationerna beskriver de sig själva i sina slutrapporter som expertorganisationer som tillför kunskap och perspektiv direkt från människorna som berörs.

Tillväxtverket har när det gäller genomförandet av regionalt tillväxtarbete lämnat rekommendationer till regeringen¹ om att tydliggöra förväntningar och krav på regionalt utvecklingsansvariga och även roller och ansvar mellan regioner och myndigheter. Liknande behov finns för att tydliggöra förväntningarna på civila samhällets organisationer när statliga medel beviljas.

Det framgår att civila samhällets bidrag är viktigt både i ”En nationell strategi för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015-2020 och i Landsbygdspolitikens genomförande. Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas Riksförbund är två organisationer som arbetar mycket med påverkansarbete i linje med dessa styrdokument. Tillväxtverket uppmanar regeringen att tydligare efterfråga hur kommuner och regionalt utvecklingsansvariga arbetar för att de i sin tur tar in perspektiven som civila samhällets organisationer har möjlighet att framföra i olika forum och inför olika utvecklingsarbeten.

¹ Till exempel i Regionalt tillväxtarbete efter 2020 – regionernas framtida prioriteringar Rapport 0298.

Innehåll

Sammanfattning.....	5
1 Uppdraget.....	11
1.1 Bakgrund.....	11
1.2 Mål.....	11
1.3 Målgrupp för aktiviteterna.....	12
1.4 Metod.....	12
2 Slutsatser och rekommendationer.....	13
2.1 Verksamhetsbidragen används enligt besluten.....	13
2.2 Verksamheternas bidrag till En nationell strategi för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015-2020.....	13
2.3 Landsbygdspolitiken.....	14
2.4 Resultatlogik, nytta och roll i samhällssystemet.....	14
2.5 Att driva utvecklingsprojekt är krävande för ideella organisationer.....	15
2.6 Stärk samverkan och samarbetet med utvecklingsaktörer lokalt och regionalt.....	15
3 Genomförande – aktiviteter och resultat.....	16
3.1 En Nationella strategi för hållbar utveckling och attraktionskraft 2015-2020.....	16
3.2 Verksamhetsbidrag för Hela Sverige ska leva.....	16
3.3 Verksamhetsbidrag för Skärgårdarnas riksförbund.....	19
3.4 Hela Sverige ska levas bidrag till prioritering innovation och företagande.....	20
3.5 Skärgårdarnas Riksförbunds bidrag till prioritering innovation och företagande.....	21
3.6 Hela Sverige ska levas bidrag till prioritering attraktiva miljöer och tillgänglighet.....	22
3.7 Skärgårdarnas riksförbunds bidrag till attraktiva miljöer och tillgänglighet.....	23
3.8 Hela Sverige ska levas bidrag till prioritering kompetensförsörjning.....	24
3.9 Skärgårdarnas riksförbunds bidrag till prioritering kompetensförsörjning.....	24
3.10 Hela Sveriges ska levas bidrag till internationellt samarbete.....	25
3.11 Skärgårdarnas Riksförbunds bidrag till internationellt samarbete.....	25

1 Uppdraget

Regeringen har fattat beslut om verksamhetsbidrag till organisationerna Hela Sverige ska leva (N2015/08040/HL) och Skärgårdarnas Riksförbund (N2016/00385/HL).

Rapporten är en sammanställning av de redovisningar kring vilken verksamhet som bedrivits för verksamhetsbidragen under perioden 2016-2018, samt en bedömning av de insatser och resultat som verksamhetsbidragen inneburit.

1.1 Bakgrund

Tillväxtverkets uppdrag är att ha ansvar för förvaltning och administration av verksamhetsbidraget till organisationerna. Detta har vi gjort samt försökt ta till vara på den närhet som relationen skapar i form av kunskaper och erfarenheter som kan användas av alla parter för att utveckla verksamheterna. Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas riksförbund har kunskap om förutsättningar och behov för företagande i skärgård likväl som övrig landsbygder. Genom gemensamma dialoger, där erfarenhetsutbyte samt goda exempel från respektive organisation har hanteringen av verksamhetsbidragen lett till ett utökad utbyte, där flera olika verksamheter från Tillväxtverket har varit representerade.

I nationella strategin för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015-2020 beskrivs att det är "lokalt och regionalt som attraktiva livs- och boendemiljöer skapas[...] och ett gemensamt ansvar och engagemang mellan stat, regionalt utvecklingsansvariga, kommuner, näringsliv och det civila samhällets organisationerna lyfts fram som en av de viktiga förutsättningarna för att Sverige ska vara ett attraktivt land besöka, bo och arbeta i". Samverkan med det civila samhällets organisationer lyfts fram i strategin som viktiga "för att offentliga aktörer ska kunna prioritera rätt åtgärder som kan få företag att utvecklas och växa, dels för att genomföra konkreta insatser och att kanalisera medborgarnas engagemang för exempel regional utveckling, kultur, lärande och social sammanhållning. Två organisationer som har en lång bakgrund och förankring i det civila samhällets organisationer är Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas riksförbund. Båda dessa organisationer har av regeringen under flera år haft beslut om verksamhetsbidrag till sina respektive verksamheter. För perioden 2016-2018 så har Hela Sverige ska leva beviljats 45 miljoner kronor och Skärgårdarnas riksförbund 5,4 miljoner kronor. Regeringen har utsett Tillväxtverket att hantera utbetalningarna och uppföljningen av verksamhetsbidragen.

1.2 Mål

Regeringen har fattat besluten om verksamhetsbidragen med följande beslutsmotiveringar:

Verksamhetsbidraget till Hela Sverige ska leva ska bidra till att stimulera och stödja lokal utveckling i alla delar av landet. Det civila samhällets roll för frågor som rör mångfald och integration ska uppmärksammas. Bidraget får användas för verksamhetsinriktade insatser och även verksamhet som länsavdelningarna och kommunbygderåd utför får stödjas.

Verksamhetsbidraget till Skärgårdarnas riksförbund ska bidra till att förbundets medlemmar och skärgårdsbor ska få information om frågor som rör utveckling i skärgårdarna. Bidraget ska även bidra till utvecklingsinsatser, bistå myndigheter med kunskap och erfarenheter i arbetet för en skärgård som lever året runt samt till riksförbundets internationella verksamhet. I riksförbundets arbete ska frågor som rör jämställdhet, mångfald och integration uppmärksammas. Bidraget får användas för verksamhetsinriktade insatser.

Mer om respektive organisationsarbete finns under 3.2 och 3.3

1.3 Målgrupp för aktiviteterna

Verksamhetsbidragen tillfaller riksorganisationerna som styr hur bidraget används.

Hela Sverige ska leva är målgruppen de olika lokala utvecklingsgrupper och medlemsorganisationer.

För Skärgårdarnas Riksförbund är målgruppen förbundets medlemmar och övriga skärgårdsbor i frågor som rör utveckling skärgårdarna.

Det nationella påverkansarbetet är viktigt för båda organisationerna därför är beslutsfattare på olika nivåer målgrupp.

1.4 Metod

Rapporten är en sammanställning av de redovisningar kring vilken verksamhet som bedrivits för verksamhetsbidragen under perioden 2016-2018, samt en bedömning av de insatser och resultat som verksamhetsbidragen inneburit. Utgångspunkten för bedömningen har varit besluten från regeringen.

Den främsta skriftliga rapporteringen från respektive organisation om hur verksamhetsbidraget har använts kommer från respektive organisations verksamhetsberättelser. Organisationerna har också summerat sin verksamhet för perioden 2016 -2018 i var sin slutrapport.

I övrigt har använts:

- Minnesanteckningar från dialogmöten
- Skriftliga underlag lämnade vid dialogmöten.
- Kommunikation inför denna rapportering, inkl dialogmöte 2 oktober 2019

I en nationell strategi för attraktionskraft och hållbar tillväxt 2015-2020 lyfts civila samhällets roll fram som ett viktigt bidrag till genomförandet av strategin. Denna sammanställning av rapporteringarna från de båda organisationerna har därför fokuserat på deras bidrag till strategins respektive prioriteringar som också är styrande för de medel som utbetalats.

Exempel från verksamheternas insatser har grupperats utifrån de fyra prioriteringarna i strategin för att skapa en tydligare koppling mellan insats och målsättning.

Denna slutrapportering bygger till stora delar på den återrapportering som gjordes november 2018, enligt återrapporteringskrav 3.4 som omfattade 2016 och 2017 års verksamheter, samt dialogmöte våren 2018.

2 Slutsatser och rekommendationer

2.1 Verksamhetsbidragen används enligt besluten

Besluten om verksamhetsbidrag är inte identiska men de ger båda organisationerna möjligheten att stödja, stimulera och informera om utveckling i sina respektive organisationer. Regeringen har formulerat att jämställdhet², integration och mångfald ska uppmärksammas. I dialogmöten som genomförts med både Tillväxtverket och Näringsdepartementet har Skärgårdarnas Riksförbund påtalat att de boenden som fanns på öarna för nyanlända snabbt lades ner och faktiska personer att arbeta med inte längre fanns. För Hela Sverige ska leva finns insatser på lokal, regional nivå och på riksorganisationens webb och Facebook sprids goda exempel.

Hela Sverige ska leva har strukturerat sitt arbete med att stödja länsavdelningarna med både finansiering och metoder. Fastställda kriterier och rutiner finns för vad som förväntas för att länsorganisationerna ska få en del av verksamhetsbidraget och en mindre del av medlen är avsatta för att driva mindre lokala projekt.

Skärgårdarnas riksförbund har utvecklat sin egen organisation och etablerat arbetsgrupper som tar ett större ansvar för specifika frågeställningar för organisationen.

Tillväxtverket bedömer att den redovisning som organisationerna gör i sina respektive verksamhetsberättelser, samt det som framkommit i våra dialoger med organisationerna följer regeringsbesluten. Vi bedömer att Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas Riksförbund därmed har bidragit till lokal utveckling. Organisationernas arbete med verksamhetsutveckling och stödet till länsavdelningarna/arbetsgrupper är väl underbyggt och motiverat enligt vad som framkommer i dialogerna.

2.2 Verksamheternas bidrag till En nationell strategi för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015-2020

Den nationella strategin för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015-2020 och dess fyra prioriteringarna är vägledande för insatser som genomförs inom den regionala tillväxtpolitiken. Det är tydligt att Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas riksförbunds verksamheter kopplar an till prioriteringen *Attraktiva miljöer och tillgänglighet*, där organisationerna har mest varierad verksamhet som bidrar till strategin. Hela Sveriges ska leva uttrycker det som att hela deras verksamhet bidrar till denna prioritering. Skärgårdarnas riksförbund anger att de dagligen arbetar med frågan med människorna som bor och arbetar i deras geografi och att utmaningen att leva och driva företag ingår som en viktig del.

För prioriteringen innovation och företagande, nämner Hela Sverige ska leva insatser inom cirkulär ekonomi och insatser kopplat till lokal ekonomi t.ex. Lokalekonomidagarna,

Skärgårdarna Riksförbund lyfter behovet av transporter och grundläggande service inte minst för att besöksnäringen ska ha förutsättningar att bedriva sin verksamhet. Avseende de två övriga prioriteringarna så har båda organisationerna ett internationellt samarbete för erfarenhetsutbyte och utvecklingsarbete. Angående kompetensförsörjning delar organisationerna utgångspunkten att grund för kompetensförsörjning är att det finns förutsättningar att bo och verka. Bredbandsfrågan är också viktig för detta område då det är en förutsättning för att kunna arbeta på distans. Detta område kan utvecklas ytterligare t.ex.

² Jämställdhet gäller enbart beslutet till Skärgårdarnas riksförbund.

genom att tydligare synliggöra kompetensförsörjningsperspektiv i lokala utvecklingsplanerna, t.ex. inom LEADER.

2.3 Landsbygdspolitiken

Under perioden av verksamhetsbidragen var den parlamentariska landsbygdskommitténs utredning i sitt slutskede och en ny Landsbygdspolitik beslutades. Båda organisationerna har varit engagerade genom dialoger med beslutsfattare och genomförde ett delvis samordnat arbete med sina respektive remissvar. Båda organisationerna genomförde omfattande och dialoger och förankring av remissvaren i sina respektive organisationer. Hela Sverige ska leva lyfter att deras balansrapporter som organisationen tagit fram bidrog med fakta och exempel för att lyfta landsbygdsfrågorna under perioden.

Civilsamhällets betydelse för landsbygdernas utveckling är framlyft i propositionen. Båda organisationerna har målformuleringar som överensstämmer med Landsbygdspolitiken. Med det som bakgrund föreslår Tillväxtverket att uppföljningen om beslutad period om verksamhetsbidragen för perioden 2019-2021 kan ha en särskild del om organisationernas bidrag till genomförandet av Landsbygdspolitiken.

2.4 Resultatlogik, nytta och roll i samhällssystemet

Besluten som Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas Riksförbund har att följa för verksamhetsbidragen, saknar tydliga ramar för vilka förväntningar på resultat som efterfrågas.

Civila samhällets roll är inte alltid lätt att navigera och nyttan och resultaten i flernivåsamverkan är svåra att kvantifiera. När skolan i byn riskerar att läggas ner kan civila samhällets organisationer mobilisera enskilda till påverkansarbete och diskussion till lösningar med beslutsfattare. I vissa fall går de ideella organisationerna vidare och äger lokaler, driver skolor mm, vilket ställer helt andra krav på organisationen. Att olika insatser har bidragit till nytta och resultat kan vi inte minst konstatera inom mobilisering av människors intresse för bredbandsutbyggnaden, med de många byanät som finns idag. Hur denna förmåga att mobilisera, informera och bidra till lösningar ska följas upp kan diskuteras.

Tillväxtverket har erfarenhet av att ha en tydlig verksamhetslogik underlättar prioriteringar och planering där många olika frågor är viktiga för en organisation. Det kan vara ett stöd till organisation vid förfrågningar om deltagande i olika nätverk eller vid förfrågningar som sakkunnig i olika sammanhang. Att ha en resultatlogik för vad olika projekt kan åstadkomma för resultat skapar tydlighet på förväntningar från genomförda insatser. Grundläggande frågeställningar att återkomma till är t.ex. vilken nytta som bara dessa organisationer kan bidra med och hur deras förankring i det lokala perspektivet kan bidra till utveckling. Att utåtriktad verksamhet genomförs utifrån en tydlig roll ökar transparensen i det politiska systemet och kan göra det enklare att bedöma resultaten.

Att ha en underliggande resultatlogik av något slag som grund kan därmed fungera som ett stöd i att prioritera vad som verksamhetsbidragets resurser ska gå till.

Tillväxtverket har när det gäller genomförandet av regionalt tillväxtarbete lämnat rekommendationer till regeringen³ om att tydliggöra förväntningar och krav på regionalt utvecklingsansvariga och även roller och ansvar mellan regioner och myndigheter.

³ Till exempel i Regionalt tillväxtarbete efter 2020 – regionernas framtida prioriteringar Rapport 0298.

Liknande behov finns för att tydliggöra förväntningarna på civila samhällets organisationer när statliga medel beviljas. Medlemmar i dessa organisationer genomför sina insatser på ideell basis och förväntningar på uppföljningsstruktur bör därför ha rimliga proportioner.

2.5 Att driva utvecklingsprojekt är krävande för ideella organisationer

Hela Sverige ska leva har under perioden lagt ner mycket tid för att förbereda större utvecklingsprojekt. Det har resulterat i att de driver *Bynättsforum och Service i samverkan*. Arbetet med medlemsorganisationerna för ytterligare samarbeten fortsätter, att stärka demokratiarbetet med studieförbunden är ett arbete som fortsätter. De har också bedrivit ett antal mindre projekt bland annat för unga/kultur, finansiering och internationella projekt.

Skärgårdarnas riksförbund har sökt ett antal projekt under perioden och fått avslag eller återkallat ansökan. Dessa projektidéer har tagit vidare i organisationerna utan extern finansiering och jobbat aktivt med att stödja de lokala grupperna med sina projekt och idéer. Ett lyckat projekt drivs av medlemsföreningen på Ven och erfarenheterna kring det projektet vill man sprida till flera grupper. Som ett led i detta stödjande arbete så har styrelsen för Skärgårdarnas riksförbund beslutat att de ska fungera som administrativ projektägare för projekt som drivs av lokala grupper, främst inom LEADER. Anledningen att det finns formella krav för att få stöd utbetalt som t.ex. att stödmottagaren behöver ha organisationsnummer men också en administrativ hantering. Först ut är fiskegruppen inom riksförbundet, som också beviljades ett LEADER-projekt om "kustnära fiske i Sverige och våra grannländer" under senare delen av 2018.

Tillväxtverket anser att det finns en sårbarhet med ett sådant upplägg om det blir många och stora projekt. Vi har erfarenhet av att organisationer som är så pass små som Skärgårdarnas riksförbund och har knappa administrativa resurser och likvida medel kan få ekonomiska problem när stöd betalas ut i efterhand.

2.6 Stärk samverkan och samarbetet med utvecklingsaktörer lokalt och regionalt

För att skapa långsiktighet och implementering av projektresultat i mottagande organisationer och öka det civila samhällets bidrag till beslut och processer anser vi att organisationerna skulle vinna på att stärka sin samverkan med kommuner och regionala utvecklingsaktörer. Både inför projekt startas så att förväntningar på vad som ska åstadkommas i projekt blir tydligt och hur de generellt ska arbeta med påverkansarbetet så organisationernas kunskap från lokalsamhället når fram till kommuner och regionala utvecklingsaktörer.

Ansvar för att nå kommuner och regioner är inte ensidigt uppmaning till civila samhällets organisationer. Tillväxtverket uppmanar regeringen att tydligare efterfråga hur kommuner och regionalt utvecklingsansvariga arbetar för att ta in perspektiven från civila samhällets organisationer. Till exempel vilka forum som används och hur systematiken ser ut inför olika utvecklingsarbeten där civila samhället kan ha en roll.

3 Genomförande – aktiviteter och resultat

3.1 En Nationella strategi för hållbar utveckling och attraktionskraft 2015-2020

Verksamhetsbidraget till Hela Sverige ska leva och Skärgårdarnas riksförbund kommer från anslaget för Regionala tillväxtåtgärder. Styrande för dessa medel är den nationella strategin för hållbar utveckling och attraktionskraft 2015-2020. Nedan lyfts ett antal exempel på verksamheter som bedrivs i respektive organisation och deras koppling till strategin. Denna del av rapporteringen inleder vi med beskrivningar av vad verksamheterna har för central verksamhet och vad de gör för att leda och utveckla organisationen och medlemsorganisationerna.

3.2 Verksamhetsbidrag för Hela Sverige ska leva

Hela Sverige ska leva ska för sitt verksamhetsbidrag stimulera och stödja lokal utveckling i alla delar av landet. Riksorganisationen har ett stort antal medlemsorganisationer och det finns både regionala (länsavdelningar) och i vissa fall lokala (kommunbygderåd) och lokala utvecklingsgrupper. Det interna arbetet för att stödja dessa är ett omfattande pågående arbete. Arbetet utgår ifrån två principer "stärka lokalt" och "påverka nationellt". "Stärka lokalt" handlar om att stärka lokala utvecklingsgruppers arbete och "påverka nationellt" handlar om att vara kommunikationskanal mellan nationellt påverkansarbete och de lokala utvecklingsgrupperna.

Kommunikationsarbete:

En stor del i Hela Sverige ska leva arbete både för "stärka lokalt" och "påverka nationellt" handlar att bedriva opinionsbildning och att ha en god dialog med beslutfattare. Därför arbetar de för att stimulera erfarenhetsutbyte, sprida goda exempel, bilda opinion och påverka politiken och svara på remisser mm. De har stärkt sin kommunikationsplattform för att tillgängliggöra information. Strategin om att ha en ökad närvaro på sociala medier har gett resultat.

För att underlätta för länsavdelningarna att bedriva opinion så har riksorganisationen tagit fram generella underlag till debattartiklar och bistår med medel för kommunikationsmaterial.

Kopplingen till "påverka nationellt" handlar en hel del om kommunikation och opinionsbildning. Ett flertal åtgärder har gjorts för att medverka till ett ökat landsbygdsperspektiv i politiken samt i media. Det har skett genom att lyfta fakta och exempel genom deras fyra balansrapporter de tagit fram. De deltar i kommittéer och expertgrupper som diskuterat frågan och de deltar i Landsbygdsnätverkets arbetsgrupper. Genomslaget i media i debatten har varit viktig. Ett arrangemang som varit särskilt bidragande är Landsbygdsriksdagen. Det är Hela Sverige ska levas största arrangemang och genomförs vart annat år. 2016 på Gotland (ca 700 deltagare) och 2018 (750 deltagare) i Örnsköldsvik. Det som utmärker Landsbygdsriksdagen 2018 är att alla partiledare utom en var på plats för partiledardialog. Medialt fick genomförandet stort genomslag, bland annat var fanns 40 ackrediterade journalister på plats.

Landsbygdsriksdagen är särskilt prioriterad i budgeten för verksamhetsbidraget. Ytterligare finansiering via samarbetspartners och deltagaravgifter gör Landsbygdsriksdagen ekonomiskt möjligt att genomföra.

Stödja utvecklingsgrupper

I verksamhetsbidraget ingår att stödja länsavdelningarna och kommunbygderåden. Hela Sverige ska leva avsätter 1/3 av verksamhetsbidraget för anslag till länsorganisationerna. Kriterierna för hur pengarna tilldelas följer en ny struktur som användes första gången 2017. Kriterier som ska uppfyllas för att ett bidrag ska betalas ut är:

- dokument för verksamheten som årsmötesprotokoll, årsredovisning, verksamhetsberättelse, verksamhetsplan och budet ska upprättas och skickas till riksorganisationen. Det ingår att redogöra för hur man arbetar med värdegrunden.
- från länsavdelningarna ska deltagande ske vid följande möten: 2 ordförandemöten per år, årsmötet och höstmötet.
- olika former av kommunikationsinsatser, medlemshantering och webb, arrangemang och påverkansarbete lokalt och regionalt ska vara genomfört.

För detta får varje länsavdelning 150 000 kronor varje år för administrativa kostnader och 40 000 kronor för information och kunskap. Det är denna sista del man inte får om något av kriterierna inte uppfylls. Skogslänen får ytterligare 15 000 kronor pga de längre avstånden. Utöver kriterierna så finns rutiner framtagna kring attestering och försäkringar mm för verksamheten.

Av de 6 exempel på projekt på länsavdelningarna som fått medel av riksorganisationen under 2018 kan nämnas:

- Lokalsamtal med Po Tidholm – föreläsning och debattkväll inför valet 2018 tillsammans med Fokets Hus och Parker för intresserade länsavdelningar.
- I Dalarnas län genomfördes en förstudie och förslag för fiberföreningar om hur man skapar en samarbetsmodell för administrerar byggda lokalnät.

I Bygdebanken finns uppgifter från mer än 2 000 lokala utvecklingsgrupper i hela landet. Där framgår var de finns och vad de gör, de goda lokala exemplen samt på vad de lokala utvecklingsgrupperna och Hela Sverige ska leva jobbar med. Bygdebanken uppdateras kontinuerligt av grupper och länsavdelningarna.

Nationell påverkan

Hela Sverige ska leva prioriterar att delta i nätverk, kommittéer och deltar och anordnar dialogmöten, t.ex. deltar flera olika personer från organisationen i många av Landsbygdsnätverkets arbetsgrupper. De har arrangerat flera workshops om ungas inkludering och tagit fram en rapport och metodhandbok för detta för landsbygdsutveckling. De arrangerar också seminarier under Almedalsveckan.

Parlamentariska landsbygdskommitténs utredning har lett till omfattande verksamhet, bland annat ett 30-tal konferenser, panelsamtal och externa event för att dela organisationens synpunkter. I Hela Sverige ska levas remissvar så framför de att det är mycket positivt att man försöker ta ett samlat grepp på landsbygdspolitiken och arbeta för en bred parlamentarisk överenskommelse för flera årtionden framöver. De har kommenterat alla 75 förslag som ingår.

I övrig remisshantering så upplever Hela Sverige ska leva att de får en allt starkare ställning som remissinstans.

Horisontella kriterier

Hela Sverige ska levas strategidokumentet framgår att organisationens värdegrund bygger på demokrati, mångfald, hållbarhet och jämställdhet, dessa horisontella kriterier ska finnas med i allt arbete de gör och i de projekt de bedriver.

Med mångfald menar Hela Sverige ska leva att det ska finnas en mångfald av röster och att det är viktigt att visa på mångfald inom organisationen både geografiskt, åldersmässigt, erfarenhetsmässigt liksom utifrån bakgrund, etnicitet och liknande.

För att öka medvetenheten om hur det ser ut i organisation genomförde Hela Sverige ska leva en enkät under våren 2017 till alla länsavdelningar med frågor om jämställdhet och mångfald inom rörelsen. Diskussionen som följde tog upp svårigheter i arbetet och vilket behov av stöttning som finns. Utbildning av valberedningar i frågor rörande jämställdhet och åldersdifferentiering samt inspiration och goda exempel efterfrågades.

Hela Sverige ska leva aktiva i Landsbygdsnärverkets integrationsgrupp och regeringens SAK-råd för dialog om frågan. Omflyttningar av nyanlända har försvårat det praktiska arbetet. Lokalt och regionalt finns exempel på insatser som genomförts för nyanlända:

- Tillsammans med Sensus drev de projektet Qrock, där unga nyanlända tjejer i Jämtland fick utbilda sig till kulturproducenter.
- 2016 drog projektet Samåkning Dalarna igång, som bland annat syftar till att stödja nyanländas möjligheter att resa.
- Almedalsveckan 2016 arrangerade riksorganisationen ett seminarium om integration av nyanlända på landsbygden på temat hur nyanlända kan stödja den lokala utvecklingen.
- Riksorganisationens hemsida, Facebooksida och Twitter använts som kanaler för att sprida goda exempel och framgångshistorier om integration på landsbygden.⁴

En styrelseledamot bevakar integrationsfrågorna särskilt. Hela Sverige ska leva arbetar med ett tydligt välkomnande av nyanlända i hela landet.

Prioriterade frågor

Hela Sverige ska leva arbetar med ett helhetsbegrepp på landsbygdsfrågan och för det har de tagit fram en modell som de kallar samhällets behovstrappa⁵ där alla nivåer är viktiga för att utveckla samhället. De har utifrån ett processinriktat arbete prioriterat viktiga frågor för organisationen i sin strategi för 2017-2020 fastställt följande prioriterade frågor, service, kultur, lokalt inflytande och infrastruktur och digitalisering. Efter varje fråga finns ett exempel på vad riksorganisationen arbetat med under 2016-2018.

Service

För att ett samhälle ska fungera måste det finnas en grundläggande service. En del av denna kan fås via digitala lösningar, andra behöver fysisk närvaro. Hela Sverige ska leva driver denna fråga genom att förespråka lokalt anpassade lösningar. För den innefattar service det som finns både inom statlig, regional och kommunal regi men också kommersiell service. Exempelvis skola, utbildning, polis, sjukvård, kommunikationer, Svenska för invandrare (SFI), post, bank, livsmedel, drivmedel, med mera.

En viktig del i samhällsservicen är fungerande lokala betaltjänster och lokala finansieringslösningar. Här driver de Lokalekonomidagarna och har tagit fram en handbok i lokal finansiering

- Service i samverkan - projekt inom Landsbygdsprogrammet

Kultur

Hela Sverige ska leva skriver i sin verksamhetsstrategi att för att en bygd ska leva och må bra behöver den kultur. Ett rikt kulturliv ger bygden attraktivitet och blir en bas för

⁴Artikeln om byn Noppikoski från Dalarnas tidningar var den mest "gillade" i organisationens facebook <https://www.dt.se/artikel/dt-besokte-asyloendet-i-noppikoski-polisen-ringde-och-fragade-om-vi-fortfarande-hade-oppet>

⁵ Samhällets behovstrappa visar vad som krävs för att samhället ska bli socialt och ekonomiskt hållbart – där infrastruktur, trygghet, gemenskap och självkänsla är viktiga delar. Den är inspirerad av Maslows behovstrappa som beskriver behov en människa har för att uppnå sin fulla potential i fem nivåer

utveckling. Den är med och skapar självkänsla och framtidstro och spelar en viktig roll för en bygds utveckling. Hela Sverige ska leva vill se decentraliserade satsningar på kultur som en självklar del i landsbygdspolitiken. De verkar för att öka utbudet av kultur i hela landet, att mer resurser satsas på den ideella sektorn som föreningslivet och folkbildningen för att arbeta med kultur, bland annat som verktyg för levande boendemiljöer, integration och demokratiutveckling.

- Balansrapport # 1 Kultur i hela landet

Lokalt inflytande

Hållbar tillväxt kräver att alla delar av landet utvecklas. En förutsättning för detta är att lokalsamhället, det vill säga människor, företag och föreningar, involveras i utvecklingsprocesserna. Hela Sverige ska leva vill vara med och skapa möjligheter för hållbara samhällen med stor mångfald. Att det finns arbetstillfällen i hela landet. Att det idéburna företagandet utvecklas. Att de som bor i lokalsamhället blir en del av samhällsplaneringen och kan utöva lokalt inflytande. Och att det finns ett lokalt kapital som kan användas.

- Det beskrivna arbetet under "stärka lokalt" samt exemplen under 3.4-3.10

Infrastruktur och digitalisering

För att ha ett fungerande samhälle krävs en grundläggande infrastruktur. Det innebär farbara vägar, el, kommunikationer, allmänna samlingslokaler. Boende på landsbygden underlättas av flyttkedjor, nyinflyttade och nyanlända samt digital infrastruktur (bredband). Så länge det inte finns en väl fungerande infrastruktur är detta en fråga för Hela Sverige ska leva. Digital infrastruktur är en förutsättning för ett land i balans där alla kan vara en del av samhället. Hela Sverige ska leva vill också bidra till samtalet om vad digitaliseringen kan användas till och hur det bidrar till utvecklingen på landsbygden.

- Balansrapport #4 Infrastruktur i hela landet

3.3 Verksamhetsbidrag för Skärgårdarnas riksförbund

Skärgårdarnas Riksförbund, arbetar för en året runt levande skärgård genom att stimulera och påverka frågor kring arbete, boende, service och miljö. En offensiv framtidssyn skall underlätta att skärgårdarna befolkas även i framtiden. Att främja utvecklingskraften i Sveriges skärgårdar är skälet till verksamhetsbidraget. Skärgårdarnas riksförbund har skapat arbetsgrupper för viktiga frågor som de driver, de är alla dessa ingår i beskrivningen nedan, eller i beskrivningen av hur verksamheten bidrar till nationella strategin för hållbar tillväxt och attraktionskraft 2015-2020.

Stödja utvecklingsgrupper

En övergripande målsättning med det interna arbetet är att aktivera så många av medlemmarna som möjligt i Skärgårdarnas Riksförbunds arbete. Att dela upp arbetet i arbetsgrupper har visat sig vara framgångsrikt. De har i dag betydligt fler, 30-40 personer, som aktivt deltar i det dagliga arbetet i riksorganisationen. Det visar sig betydligt lättare att engagera även yngre i arbetsgruppsarbete än i traditionellt föreningsarbete. Alla arbetsgrupperna har en kontaktperson i styrelsen. Verksamheten har förändrats så att de fasta tjänsterna minskats för att frigöra mer resurser till arbetsgrupperna.

Nya arbetsgrupper inom Bredband och Fiske har skapats och en arbetsgrupp inom besöksnäringen förberetts. Digitaliseringen av arbetet har drivits på, vissa arbetsgrupper har kommit långt och arbetar helt digitalt. Ny teknik för att minska resandet prövas i form av webinarium mm. De konstaterar att de har medlemmar som helt enkelt inte kan delta fullt ut i digitaliseringen då deras förbindelser är för dåliga.

Skärgårdarnas riksförbund har beslutat att de kan stå som projektägare även för projekt som genomförs av någon av deras medlemsföreningar eller arbetsgrupper. Syftet är att lokala utvecklingsprojekt ska kunna genomföras, särskilt inom LEADER, eftersom det kan krävas både ekonomiska garantier och att projektägaren har organisationsnummer och liknande som inte alla grupper har. De utbildar medlemmarna så att de vill kan och vågar genomföra projekt. De stöttar aktivt medlemsföreningen på Ven i ett projekt för lokal förvaltning av kulturmiljö och de erfarenheterna vill man sprida.

Kommunikation

Skärgårdarnas riksförbund har tre större kanaler för kommunikation med medlemmar och andra intresserade. Den tryckta tidningen "Vi skärgårdsbor", och webbsidorna "Skärgårdsbryggan" samt skargardar.se. Ett arbete med att modernisera webbsidan skargardar.se har genomförts och på sikt kommer Skärgårdsbryggan ersättas med en Facebooksida för Skärgårdarnas Riksförbund.

Skärgårdsbryggans arbetsgrupp - Omstrukturering av verksamhetsbidraget från fast personal till mer till medel till gruppernas arbete har direkt förändrat arbetet med kommunikation. Det har lett till att fler i arbetsgruppen skärgårdsbryggan turats om att ha "bryggvakt" för att förse Skärgårdsbryggan med material.

Nationell påverkan

Skärgårdarnas riksförbund bedriver en långsiktig verksamhet som baseras på ett omfattande kontaktnät på kommunal, regional, nationell, nordisk och internationell nivå. Skärgårdarnas riksförbund har fördjupat sitt deltagande i Landsbygdsnätverket och medverkar nu i Servicegruppen och i Naturturismgruppen.

Att lämna remissvar är en viktig del av Skärgårdarnas riksförbunds ordinarie arbete och leder ofta till bra diskussioner inom organisationen och till en fördjupning av kontaktnätet. Remissvaret på parlamentariska landsbygdskommitténs utredning var ett resultat av en process där alla medlemsföreningar medverkade genom en prioritering av utredningens 75 förslag. Dessutom har frågan behandlats på Skärgårdarnas Riksförbunds årsmöte. Skärgårdarnas Riksförbund anser i sitt remissvar bland annat att öar utan fast landförbindelse skall jämföras med gles glesbygd och kustremsan skall betraktas som glesbygd.

Horisontella kriterier

Integrationsarbetet skulle särskilt uppmärksammas enligt beslutet. Skärgårdarnas Riksförbund beskriver i dialogen med Tillväxtverket, och har tagit upp frågan med Näringsdepartementet, att det har varit svårt att integrera asylsökande ute på öarna då det är svårt att finna boende och att öarna ofta har bristande offentlig och kommersiell service för en lyckad integrering.

Inom Landsbygdsnätverket har de haft diskussion om att det inte finns nyanlända placerade på öarna att genomföra insatser med. I samband med det diskuterades en undersökning som visade att 80% i gymnasieåldern gärna bo kvar där de först blivit placerade. Det är en möjlighet för dessa kommuner till befolkningsökning. Det har haft kontakt med Vuxenskolan och hushållningssällskapet för att diskutera möjliga insatser inom integration. I och med att flyktingar är omplacerade efter den första placeringen i dessa kommuner, så har initiativet stannat av. Angående jämställdhet och mångfald så uppger de i sin slutrapport att det är en naturlig del i att bo och verka i de svenska skärgårdarna.

3.4 Hela Sverige ska levas bidrag till prioritering innovation och företagande

I sin slutrapportering för perioden har Hela Sverige ska leva beskrivit sitt bidrag till prioriteringen innovation och företagande så här:

”Vi har länge jobbat med cirkulär ekonomi och vad vi kallar lokal ekonomi. Vi har varit drivande i LEA lokala utvecklingsplaner som kan vara under både innovation och attraktiva miljöer.[...] Vi har bidragit till socialt företagande och företagande på landsbygden ofta genom kooperativa lösningar eller bygdebolag.”

Lokalekonomidagarna

Hela Sverige ska leva har sedan 2003, varje år, arrangerat Lokalekonomidagarna på olika platser runt om i Sverige. För att nå hela landet erbjuder de under 2018 en digital seminarieriserie, så kallade webinarium.

Utöver lokalekonomidagarna arbetar organisationen för att stärk lokala ekonomier genom att arrangera utbildningar, skapa nätverk, delta i debatter och lyfta goda exempel. Arbetet bidrar till omställningen till en hållbar ekonomisk utveckling, minskade transporter och fler arbetstillfällen i hela landet.

Mikrofonden

Hela Sverige ska leva, Coompanion och Ekobanken medlemsbank har tagit initiativ till att bilda Mikrofonden. Bakgrunden är en stark efterfrågan från kooperativa rådgivare, landsbygdsutvecklare och mikroentreprenörer efter kapital och garantier. Mikrofonden ska ställa säkerhet för lån och underlätta för företagande inom social ekonomi och lokal utveckling att få tillgång till kapital. Fonden samarbetar med organisationer med lokal förankring. Vid tematiska dialogen med Tillväxtverket om kapitalförsörjning framfördes bland annat ett behov av finansiellt stöd i uppbyggande av mikrofonder samt att det skulle behöva någon form av överbyggnad som stöd för dessa, t.ex. hos ALMI.

Hela Sverige ska leva sammanställt alla case hittills inom mikrofonden. Enligt Hela Sverige ska leva så är Mikrofonden en av landets största investerare i sociala företag, lokala företag med små resurser och små behov men med stor samhällsnytta. Sammanlagt har de operativa mikrofonderna sedan starten fattat 69 investeringsbeslut, främst i form av garantier. Företagen som har samhällsnytta inom sociala, kulturella eller miljömässiga områden har sammanlagt beviljats beslut om garantier/medlemsinsatser för 7,7 miljoner kronor.

Företagare inom besöksnäringen

Hela Sverige Uppsala genomförde hösten 2017 en konferens om besöksnäringen på landsbygden i samarbete med Uppsala Universitet och deras avdelning för innovation. Syftet var att lyssna på företagare i besöksnäringen. Naturturism är en allt viktigare fråga för besöksnäringen och Hela Sverige ska leva lyfter kopplingen mellan stad och land och naturturism allt mer utifrån diskussionerna på denna konferens. De har för avsikt att följa upp dagen med ytterligare insatser.

Andra exempel på verksamhet med koppling till företagande:

- Hela Sverige deltar i Landsbygdsnätverket arbetsgrupp för Unga i gröna näringar.
- De har genomfört en förstudie tillsammans med SLU Alnarp och representanter för Local Food Nodes med syfte att utveckla lokal matproduktion och ett nytt distributionsnät, genomförandeprojektet avslögs.
- Socialt företagande och sociala innovationer har varit en fråga som varit aktiv för riksorganisationen. Genom att informera och ge stöd så kan länsavdelningarna arbeta för genomförande. Ett exempel är Jämjö där länsavdelningen har stöttat den lokala fotbollsföreningen när den startat en ekonomisk förening och ett socialt företag. Företaget utför Rot och Rut-uppdrag åt både offentliga och privata kunder i närområdet. Idag har företaget fem anställda, varav fyra är nyanlända.

3.5 Skärgårdarnas Riksförbunds bidrag till prioritering innovation och företagande

Ett av de viktigaste resultaten som Skärgårdarnas riksförbund lyfter är att de har fått igenom att taxibåtstrafik skall kunna genomföras med lågskattat bränsle. Detta efter

deltagande i arbetsmöten med skatteutskottet och förhandlingar med punktskattekontoret och i samarbete med skatteutskottets ordförande.

Ovan är ett resultat som Skärgårdarnas Riksförbund uppnått genom att driva frågor angående förutsättningarna att driva företag på öar utan fast förbindelse. De har följande arbetsgrupper som har pågående arbeten som bidrar till prioriteringen innovation och företagande.

Arbetsgruppen - Skärgårdsbönder

Ett nätverk för företagare inom lantbruk i skärgårdarna som arbetar med informationsutbyte och stimulans av yrkesgruppen. Under året har man medverkat vid några olika seminarier kring teman som berör skärgårdsjordbruk. De driver aktivt frågan om mer samordnad bedömning av betesmarker i skärgårdsmiljö. Arbete bedrivs i samarbete med Landsbygdsnätverket.

Arbetsgruppen - Förnybar energi/ Miljö & Energi

Arbetsgruppen tittar på förnybara energialternativ och hållbara lösningar. Materialet samlas på Skärgårdarnas riksförbunds hemsida och presenteras i tidningen Vi skärgårdsbor. Gruppen har producerat ett utbildningsmaterial för hur enskilda avlopp kan utföras. Kursmaterialet är fritt tillgängligt för alla som vill ha faktaunderlag till avloppsdiskussioner. Flera lokala föreningar har använt materialet.

Fiskegruppen

Fiskegruppen är en nybildad grupp som samlat intressenter från främst småskaligt kustfiske. Gruppen har deltagit i möten på Jordbruksverket och inom flera fiskeorganisationer. De ansökte våren 2018 om LEADER-stöd för en jämförande studie angående det kustnära fisket i våra grannländer, projektet beviljades.

3.6 Hela Sverige ska levas bidrag till prioritering attraktiva miljöer och tillgänglighet

Hela Sverige ska levas har tre av sina prioriterade frågor inom området och här redovisas exempel på vad de bidrar med för att uppfylla strategin. I slutrapporten uppger de att *"Hela vårt syfte är att bidra till attraktiva miljöer i hela Sverige och öka tillgänglighet både fysiskt och digitalt"*.

Digital infrastruktur

Hela Sverige ska levas har haft ett omfattande arbete med att skriva fram ett projekt med "Nya Byanätsforum" i samverkan med LRF och Coompanion och i nära samarbete med Bredbandsforum. Projektet ska pågå under två år till slutet av 2019. Byanätsforum riktar sig både till byanät som ska bildas, byanät som drifvar sitt eget nät och byanät som vill sälja sitt nät.

Byanätsforum kommer att ha följande inriktning:

- Information – Ökad kunskap till byanäten med webbplats, infomaterial, sociala medier och nyhetsbrev med mera.
- Nätverk – Byanätsforum ska bygga nätverk mellan byanät, marknadsaktörer och myndigheter samt med andra organisationer som är av nytta för byanäten.
- Rådgivning – Vägledning, helpdesk, ekonomisk, juridisk, organisatorisk rådgivning till byanäten.
- Företräderskap – Representera byanäten och synliggöra betydelsen av byanät för att uppnå bredbandsmålet i Sverige.

Service

Ett intensivt arbete har genomförts på nationell, länsnivå och kommunal nivå med att hitta ett gemensamt mål för ett pilotprojekt i sex länsavdelningar och elva kommuner. På

nationell nivå har diskussioner förts med Post och Telestyrelsen, Boverket och Sveriges kommuner och landsting. Från Hela Sverige ska leva ingår sex länsavdelningarna i Norrbotten, Västerbotten, Dalarna, Södermanland, Östergötland och Kronoberg och samverkan har inletts med elva kommuner och sex regioner/länsstyrelser. Projektet "Service i samverkan" beviljades inom Landsbygdsprogrammet och pågår mellan september 2017 – februari 2020.

Syfte med projektet är att utveckla metoder för att involvera den lokala nivåns engagemang och kunskaper i den kommunala planeringen med inriktning på lokal serviceutveckling. Genom ett pilotprojekt på lokal nivå i elva kommuner ska metoder och modeller kvalitetssäkras, testas, jämföras och spridas till flera lokalsamhällen och kommuner. Projektet ska bidra till att lokala bidrag/underlag tillförs den kommunala serviceplaneringen. I ansökan framgår att efter projektets slut ska bland annat modeller och resultat för företagande på landsbygden fortsätta spridas och ett servicenätverk finnas som bidrar till spridningen.

Kultur

Under 2017 har Hela Sverige ska leva skapat en struktur för innehåll och spridning av en rapport de kallar "Balansrapporten". Den första, Balansrapport #1 – Kultur i hela landet, släpptes under våren 2018. Syftet är att belysa balansen mellan land och stad inom olika områden. Hela Sverige ska leva menar i rapporten att kulturen utanför storstadsregionerna finansieras allt mer av regioner och landsting själva. Föreningar och organisationer inom civilsamhället är de huvudsakliga arrangörerna.

Tillsammans med Ung på landsbygden, Riksteatern och Förbundet Vi Unga har Hela Sverige ska leva genomfört projektet Ung kultur i syfte att utmana den urbana normen. 8 konstnärer tog fram en turnerande utställning som genomförs tillsammans med länsavdelningar. I ansökningsförfarandet för att få bli en del i utställningen inkom ca 100 bidrag från unga konstnärer boende på landsbygden. En norm att unga konstnärer enbart bor i större städer utmanas därmed enligt Hela Sverige ska leva av att söktrycket till utställningen är så pass högt.

3.7 Skärgårdarnas riksförbunds bidrag till attraktiva miljöer och tillgänglighet

Skärgårdarnas riksförbund har fyra arbetsgrupper som bidrar till prioriteringen attraktiva miljöer och tillgänglighet. Fokus för arbetsgrupperna inriktning och några utvalda resultat kopplat till dessa är enligt följande:

Skärgårdsboende

Arbetsgruppen har tagit fram statistiken kring den bitvis drastiska befolkningsminskning som sker i många kustsamhällen och på många öar. En inventering och lägesbeskrivning av aktuella lokala projekt med hyreshus är påbörjad liksom en uppföljning av tillämpningen av reglerna kring strandskyddet. Gruppen uppdaterade sin 10 år gamla vitbok om skärgårdsboendet, med ny statistik under 2018.

Blåljusgruppen

En arbetsgrupp är bildad för blåljusfrågor. Man har samlat information om hur olika landsting, kommuner, polisen, kustbevakning och Sjöräddningssällskapet arbetar med sin service vid larm och utryckningar i landets olika skärgårdar. En central fråga som gruppen arbetar med är att säkerställa bibehållen säkerhet då befolkningen och behoven ökar markant under sommaren.

Färjegruppen

Arbetsgruppen är inriktad på hur man kan förbättra offentliga aktörers arbete med kvalitet och utveckling av service i kollektivtrafiken i skärgårdarna. Kontakter med Trafikverkets Färjerederi har prioriterats och resulterat i att gruppen har möten med Trafikverket

nationella färjesamordnare 2 gånger per år. Gruppen har etablerat ett regelbundet samarbete med färjerederiet. Typiska frågor som behandlas är turlistor, informationstavlor och service på färjorna samt säkerheten, inte minst hur bilarna parkeras på färjorna.

Bredband & telefoni

En arbetsgrupp för frågorna kring utbyggnad av bredband i skärgårdarna. Det främsta syftet är att förse medlemsföreningarna med aktuell information och goda exempel på utbyggnader av fibernät i skärgårdarna. Gruppen har genomfört en enkätundersökning och tagit fram en bredbandsstrategi som medlemsföreningar kan använda. Under 2018 påbörjades diskussioner om hur driften av byanäten ska gå till, en fråga som ökar ju fler nät som byggs. Byanätsforum kommer att användas som stöd.

3.8 Hela Sverige ska levas bidrag till prioritering kompetensförsörjning

I sin slutrapport skriver Hela Sverige ska leva om sitt bidrag till prioriteringen kompetensförsörjning:

”Detta blir ett indirekt mål för oss då vi anser att genom att driva landsbygdsfrågan och möjliggöra att människor kan leva och bo i hela Sverige är en oerhört viktig fråga för kompetensförsörjningen då det är en förutsättning att folk befinner sig på orten eller i närheten för att kunna jobba där. Vi driver också frågor om jobb i hela landet, omlokalisering av statliga jobb men också möjligheter att kunna jobba på distans.”

I Blekinge driver länsavdelningen projektet Blutsam 2016-2019 som finansieras av socialfonden (ESF-rådet). Det vänder sig till företag med mindre än 50 anställda och som finns utanför länets centralorter. Projektet har tillsammans med företagen kartlagt just deras behov av kompetensutveckling. I de 65 deltagande företagen genomförs nu aktiviteter som skraddarsydda kurser, studiebesök och nätverksmöten. Allt för att stödja och utveckla livskraftiga företag på Blekinges landsbygd.

Vid dialogmötet med Tillväxtverket 2016 angående kompetensförsörjning konstaterades att kompetensförsörjning bör ses som en del av den lokala utvecklingen. Hela Sverige ska leva skulle kunna bidra genom att exempelvis kunna anlägga ett kompetensförsörjningsperspektiv i de lokala utvecklingsplanerna.

Hela Sverige ska leva har en långvarig och regelbunden kontakt med 3 studieförbund som också är medlemsorganisationer. Även om dessa specifikt inte genomför yrkesinriktade utbildningar bidrar de genom sin folkbildning till att motivera och stärka en bättre utveckling av kompetenser. Satsningen från regeringen på lärcentra gör att det finns anledning för läns- och lokala organisationer att bygga upp relationer till de lärcentra som finns och etableras.

3.9 Skärgårdarnas riksförbunds bidrag till prioritering kompetensförsörjning

Skärgårdarnas riksförbund har inget specifikt arbete för kompetensförsörjning inom företag och organisationer i skärgården utan all verksamhet handlar om att attrahera, behålla och utveckla kompetens.

Arbetsgrupp för Skärgårdsskolor

Arbetsgruppen för Skärgårdsskolor är ett mycket aktivt nätverk för frågor kring skärgårdsbarnens skolor. Dels utvecklar man arbetet med ett nätverk för lärare och dels ska man arbeta med utvecklingsfrågor för små skolor i skärgårdarna. Gruppen har producerat och säljer en geografibok för barn med deltagande från Sverige, Åland, Åboland och Danmark. Boken säljs till alla skärgårdsskolor eller andra som vill ha kunskap om skärgårdslivet sett ur barnens perspektiv.

I remissarbete på området så har Skärgårdarnas riksförbund lämnat remissvar till Betänkandet Entreprenad, fjärrundervisning och distansundervisning (SOU 2017:44) de var positiva till förslagen och hade ett antal kommentarer inriktade på fjärrundervisning, däribland *"Möjligheten till Fjärrundervisning är viktig för våra skärgårdsskolor ... Tillgång till behöriga lärare på olika skolenheter kan genom fjärrundervisning göra det möjligt för ett skärgårdsområde att få legitimerade lärare i alla ämnen"*.

3.10 Hela Sveriges ska levas bidrag till internationellt samarbete

Hela Sverige ska leva har inte uttalat uppdrag med verksamhetsbidraget att arbeta med internationellt samarbete. De har möjlighet att använda sitt verksamhetsbidrag till projekt.

I sin slutrapport för verksamheten 2016-2018 lyfter de att de har ett internationellt arbete genom ERCA, PREPARE, Hela Norden ska leva⁶ samt den europeiska landsbygdsriksdagen; European Rural Parliament som är en direkt export av Hela Sverige ska levas Landsbygdsriksdagskoncept. De har också inom länsavdelningarna jobbat med utbytesprojekt samt med Nordregio via riksorganisationen.

Genom att ta på sig projektadministrationen så möjliggjorde de att Europeiska landsbygdsriksdagen kunde genomföras 2017, European Rural Parliament (ERP) i Venhorst, Nederländerna På riksdagen deltog deltagare från 39 olika länder, i åldrarna från 17 år och uppåt. De deltog också vid arrangemanget med en delegation.

3.11 Skärgårdarnas Riksförbunds bidrag till internationellt samarbete

Skärgårdarnas riksförbund har ett uttalat syfte med verksamhetsbidraget att delta i internationellt arbete. De samverkar med Nordiska Skärgårdssamarbetet (NSS) angående servicefrågor i skärgården och genomfört föreläsningar i ämnet "Bredbandsstrategier" i Helsingfors.

European Small Islands Federation (ESIN) fick ny ordförande från Skottland⁷ efter intensivt arbete från Skärgårdarnas riksförbund som varit med och grundat verksamheten. Arbetet fortsätter för att utveckla det europeiska samarbetet med målsättningen att skapa europeiska projekt. En del förberedelsearbete för projekt inom EU har genomförts, inga projekt har beviljats som berör öarna inom Skärgårdarnas Riksförbund.

⁶ Efter att i många år ansvarat för ordförandeskapet i Hela Norden ska leva så överlämnades det till Norge i december 2017

⁷Hösten 2019 bytte ordförandeskapet till Irland pga Brexit